

**Ministerieel besluit tot voorlopige bescherming als monument met
overgangszone van het gemeentehuis van Dworp in Beersel**

DE VLAAMSE MINISTER VAN BUITENLANDS BELEID EN ONROEREND ERFGOED,

Gelet op het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 6.1.1;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 25 juli 2014 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, artikel 6, 1°;

Gelet op de adviesvraag bij het college van burgemeester en schepenen van Beersel, ingediend op 28 februari 2018;

Overwegende dat het advies niet tijdig is meegedeeld en dus geacht wordt gunstig te zijn;

Gelet op het advies van de departementen of agentschappen van de Vlaamse overheid, bevoegd voor ruimtelijke ordening, woonbeleid en onroerend erfgoed, leefmilieu, natuur en energie, mobiliteit en openbare werken, landbouw en visserij, waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Gelet op het advies van de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed, gegeven op 22 maart 2018, waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Overwegende dat het waarderend onderzoek, waarvan de resultaten zijn opgenomen in het beschermingsdossier, de erfgoedwaarde van het gemeentehuis van Dworp aantoonst;

Overwegende dat het gemeentehuis van Dworp als monument historische waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

Goed bewaard voorbeeld van een gemeentehuis dat opgetrokken werd tijdens de tweede bouw golf van gemeentehuizen in de tweede helft van de 19de eeuw. Het gemeentehuis getuigt in zijn vormgeving en structuur van het steeds groeiende belang van de burgerlijke overheid in de 19de en 20ste eeuw en de noodzaak die gevoeld werd om representatieve gebouwen op te trekken waar de gemeenteraad en schepenen konden vergaderen.

Het gemeentehuis werd opgetrokken in 1901-1902 naar ontwerp van de jonge architect Henri Jacobs op de plaats van de gesloopte parochiekerk;

Overwegende dat het gemeentehuis van Dworp als monument architecturale waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

Het gemeentehuis van Dworp uit 1901-1902 is een goed bewaard voorbeeld van een landelijk gemeentehuis uit het begin van de 20ste eeuw dat perfect voldoet aan de beschrijving zoals Louis Cloquet die in zijn *Traité d'Architecture* omschrijft: centraal in het dorp ingeplant en een uitgesproken architecturale vormgeving in de breedte uitgewerkt. Volgens de voorschriften van Cloquet voorzag het gemeentebestuur van Dworp niet enkel in een raadzaal maar ook in verschillende kabinetten. Op de bovenverdieping werd de raadzaal / feestzaal ingericht, direct verbonden met de inkomhal en eretrap. De raadzaal kreeg de nodige uitstraling door zijn ruime opzet en prominent geplaatste hardstenen haard. Zoals voorgeschreven in de *Traité d'Architecture* is het gemeentehuis goed toegankelijk met een ruim portaal, een ruime hal en

een verbindingsgang die de verschillende publieksruimtes verbindt. Het gemeentehuis kreeg de nodige uitstraling door de granittvloeren en het kwalitatief binnenschrijnwerk.

Het gemeentehuis van Dworp is een schoolvoorbeeld en sleutelwerk in het vroege oeuvre van Henri Jacobs. Met zijn combinatie van kleurrijke materialen, baksteen op een natuurstenen plint, rechthoekige en gebogen muuropeningen, geaccentueerd door middel van kleurrijke natuursteen, de sgraffito's en het smeedwerk met art nouveau-inslag positioneert het gemeentehuis van Dworp zich perfect in het oeuvre van Henri Jacobs van voor de eerste wereldoorlog, net op het ogenblik dat hij de stap maakt naar de art nouveau voor een stedelijk Brussels clientele. De art nouveau, die beperkt wordt toegepast in het smeedwerk en de eretrap van het gemeentehuis van Dworp, voorspelt reeds de zoektocht naar de ingetogen art nouveau die Jacobs in zijn Brusselse stadwoningen zal toepassen;

Overwegende dat de afbakening van een overgangszone noodzakelijk is omwille van volgende motivatie:

het gemeentehuis vormt samen met het oorlogsgedenkteken en de gereconstrueerde schandpaal een open ruimte in de dorpskern van Dworp. Door die open ruimte zijn de drie meest gedecoreerde gevels (de voorgevel en beide zijgevels) zichtbaar van op de openbare weg (Alsebergsesteenweg en Beling). Om die openheid en zichtbaarheid te bewaren wordt een overgangszone afgebakend rond het gebouw,

BESLUIT:

Artikel 1. Met toepassing van artikel 6.1.1 tot en met artikel 6.1.11 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en artikel 6.2.1 van het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014 worden de volgende onroerende goederen voorlopig beschermd als monument:

het gemeentehuis van Dworp, Alsebergsesteenweg 612 in Beersel, bekend ten kadaster: Beersel, 3de afdeling, sectie D, perceelnummer 1G (deel).

De volgende onroerende goederen worden voorlopig beschermd als overgangszone bij het monument: de omgeving van het gemeentehuis van Dworp met het oorlogsmonument en de schandpaal, Alsebergsesteenweg 612 en zonder nummer in Beersel, bekend ten kadaster: Beersel, 3de afdeling, sectie D, perceelnummers 1G (deel), 1H, 1K, 1L, 1M.

Het voorlopig beschermde onroerende goed en de overgangszone zijn aangeduid op het plan dat als bijlage bij dit besluit wordt gevoegd.

De fotoregistratie van de fysieke toestand van de voorlopig beschermde goed en de overgangszone wordt als bijlage bij dit besluit gevoegd.

Art. 2. Het monument heeft de volgende erfgoedwaarden:

- 1° historische waarde;
- 2° architecturale waarde.

De erfgoedelementen en de erfgoedkenmerken van het monument zijn:

- 1° vrijstaand bakstenen gebouw van vijf traveeën breed en twee bouwlagen hoog onder een pannen zadeldak. De lijstgevel, opgetrokken in geglazuurde baksteen en gerecupereerde ijzerzandsteen, wordt geritmeerd door de vooruitspringende inkomtravee en de omlopende vensternissen. De horizontale belijning wordt gevormd door de doorlopende plint, de sgraffito's en de gevellijst onder de kroonlijst.

De vooruitspringende ingangstravee die uitloopt op een trapgevel wordt gekenmerkt door het gebruik van verjongende steunberen met hardstenen afzaten, een omlopende vensternis waarbinnen de rondbogige poort, een hardstenen balkon met balkonvenster en een blind boogveld met de afbeelding van de Brabantse leeuw in sgraffito gevat zijn. In de geveltop staat het wapenschild van Dworp afgebeeld, uitgevoerd in hardsteen. De andere geveltraveeën worden gekenmerkt door verticale omlopende vensternissen,

rechthoekige en tweeledige vensters op de benedenverdieping en vensters met segmentboogvormige bovenlichten op de bovenverdieping. De borstweringen worden gedecoreerd met sgraffito's die de thema's van schrijnwerkerij, architectuur, industrie en een toren (wapenschild van Dworp) voorstellen. Details als vensterstijlen, onder- en bovendorpels, afdekstenen, druiplijst en afsluitingen van de steigergaten, zijn uitgevoerd in blauwe hardsteen. Op de muurdammen bevinden zich gesmede sierankers in art nouveau.

De achtergevel werd opgetrokken uit rode baksteen. De ongedecoreerde lijstgevel wordt net als de voorgevel geritmeerd door vensternissen waarin de rechte vensters op de benedenverdieping en segmentboogvormige vensters op de bovenverdieping gevat zijn. Dorpels, lateien en middenstijlen zijn uitgevoerd uit blauwe hardsteen. De zijgevels zijn uitgewerkt als trapgevels in dezelfde materialen als de voorgevel. Ook hier zijn sgraffito's aangebracht met de voorstelling van de wapenschilden van Brabant en Dworp.

De originele houten voordeur bleef bewaard. Het oorspronkelijke dakgebinte bleef bewaard;

- 2° in het interieur bleef de oorspronkelijke structuur met een centrale hal met de eretrapp en een gang langs de achtergevel bewaard. Aan de beide uiteinden van het gebouw situeren zich twee achter elkaar liggende vertrekken. Rechts van de inkomhal liggen langs de straatzijde nog twee vertrekken naast elkaar. De oorspronkelijke vloeren (granito in de hal, gang en kamer voorlinks en tegelvloeren in de andere ruimten) bleven bewaard net als de eretrapp en het binnenschrijnwerk met hang- en sluitwerk. De eretrapp vertoont eenvoudige decoratieve elementen die de art-nouveau aankondigen.

Op de bovenverdieping was de gemeenteraadzaal gevestigd en drie kantoortjes. Het middelste kantoor verleent via een houten wenteltrap toegang tot de zolderruimte. De grote gemeenteraadzaal wordt geritmeerd door twee deels van sierlijsten voorziene bogen en een plafond met afgeschuinde kanten. Prominent opgesteld tegen de achterwand van de ruimte is de hardstenen haard. Ook op de bovenverdieping bleef het houten binnenschrijnwerk bewaard. De deur naar de raadzaal is dubbelvleugelig en merklijk hoger dan de deuren naar de aanpalende ruimtes.

Art. 3.1 Voor het beschermde monument gelden de volgende beheersdoelstellingen:

- 1° de bescherming beoogt het behoud van het exterieur van het gemeentehuis met al zijn erfgoedwaarden en erfgoedkenmerken, opbouw, volumewerking, uitzicht, vormtaal en afwerking van de gevel;
- 2° de bescherming beoogt het behoud van de oorspronkelijke interne structuur van het gemeentehuis;
- 3° de bescherming beoogt het behoud van de aanwezige erfgoedelementen en erfgoedkenmerken van het interieur;
- 4° het reconstrueren van de dakkapellen behoort tot de mogelijkheden;
- 5° de reconstructie van het buitenschrijnwerk naar historisch uitzicht en eventueel constructiewijze behoort tot de mogelijkheden gezien het schrijnwerk in 2017 fotografisch werd geregistreerd;
- 6° het is niet gewenst om nieuwe constructies op te trekken die de voor- en/of zijgevels van het gemeentehuis aan het zicht onttrekken;
- 7° bij het verwijderen van de brandtrap tegen de rechter zijgevel wordt het metselwerk van de zijmuur hersteld op identieke wijze en met dezelfde materialen als het omgevende metselwerk;
- 8° opfrissingswerken die geen impact hebben op de structuur of erfgoedwaarden van het gemeentehuis behoren tot de mogelijkheden (voorbeeld herschilderen van binnenmuren, herinrichten van ruimtes voor nieuwe functies,);
- 9° de valse plafonds kunnen verwijderd worden. De oude plafonds worden best in ere hersteld.

Art. 3.2 Voor de overgangszone gelden de volgende beheersdoelstellingen:

- 1° binnen de overgangszone dienen de zichtassen van op het openbaar domein naar het gemeentehuis gevrijwaard te worden. De open ruimte kan verder vrij ingericht worden als plein, park, parkeerzone, speelplaats, doch met een kwalitatieve vormgeving die de erfgoedwaarden ondersteunt;
- 2° een eventuele uitbreiding aan het hoofdgebouw kan gerealiseerd worden tussen het gemeentehuis en de achterliggende straat Beling, aansluitend bij de sobere achtergevel van het gemeentehuis. Een nieuwbouw dient duidelijk ondergeschikt te zijn ten opzichte van het hoofdgebouw naar volumes en de erfgoedwaarden te ondersteunen. Bij een uitbreiding moet de achtergevel met de muuropeningen en afwerking herkenbaar blijven;
- 3° bij graafwerken in de overgangszone dient er aandacht te zijn voor potentiële archeologische sporen van onder andere de oude kerk, het kerkhof en mogelijke andere bewoningssporen;
- 4° de heraanleg van de overgangszone dient voldoende kwalitatief te zijn zodat de erfgoedwaarden van gemeentehuis ondersteund worden;
- 5° indien een alternatief gevonden wordt voor de evacuatie van het gebouw bij brand, wordt de brandtrap tegen de rechter zijgevel best verwijderd.

Art. 4. De zakelijkrechthouder en de gebruiker van het beschermde monument zijn verplicht de instandhouding en het onderhoud ervan te verzekeren door:

- 1° het goed als een goede huisvader te beheren en de nodige voorzorgsmaatregelen te nemen tegen schade ten gevolge van brand, blikseminslag, diefstal, vandalisme, wind of water;
- 2° de toestand van het goed regelmatig te controleren;
- 3° regulier onderhoud uit te oefenen;
- 4° onmiddellijk passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen te nemen in geval van nood.

Art. 5.1. Voor de volgende handelingen aan het beschermde monument moet een toelating worden aangevraagd:

- 1° het plaatsen, slopen, verbouwen of heropbouwen van een constructie;
- 2° het verwijderen, vervangen, wijzigen of verstevigen van constructieve elementen;
- 3° het verwijderen, vervangen of wijzigen van historische materialen en het toepassen van behandelingen met als doel de historische materialen te reinigen, te herstellen, te verduurzamen of te beschermen tegen verweer en aantasting;
- 4° het uitvoeren van de volgende werken aan het dak en de buitenmuren van constructies:
 - a) het verwijderen, vervangen of wijzigen van dakbedekking en gootconstructies;
 - b) het verwijderen van voegen en het hervoegen;
 - c) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van de kleur, textuur of samenstelling van de afwerkingslagen;
 - d) het aanbrengen, reconstrueren, verwijderen, vervangen of wijzigen van buitenschrijnwerken, deuren, ramen, luiken, poorten, dakkapellen, inclusief de al dan niet figuratieve beglazing, beslag, hang- en sluitwerk;
 - e) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van aard- en nagelvaste elementen, smeedijzer en beeldhouwwerk, inclusief nieuwe toevoegingen;
 - f) het aanbrengen, vervangen of wijzigen van opschriften, publiciteitsinrichtingen of uithangborden, met uitzondering van verkiezingspubliciteit en met uitzondering van publiciteitsinrichtingen, waarbij wordt bekendgemaakt dat het goed te koop of te huur is, op voorwaarde dat de totale maximale oppervlakte niet meer bedraagt dan 4 m²;
- 5° het uitvoeren van de volgende handelingen aan of in het interieur:
 - a) het uitvoeren van destructief materiaaltechnisch onderzoek;
 - b) het uitvoeren van structurele werken en het toevoegen van nieuwe structuren;
 - c) het verwijderen, vervangen of wijzigen van historische materialen en het toepassen van behandelingen met als doel de historische materialen te reinigen, te herstellen, te verduurzamen of te beschermen tegen verweer en aantasting;

- d) het verwijderen, vervangen of wijzigen van plafonds, gewelven, vloeren, trappen, binnenschrijnwerken, inclusief de al dan niet figuratieve beglazing, lambrisering, beslag, hang- en sluitwerk, en van de waardevolle interieurdecoratie;
- e) het bepleisteren van niet-bepleisterde elementen of het bepleisteren met een andere samenstelling of textuur, alsook het ontleisteren van bepleisterde elementen;
- f) het slopen, aanbrengen, vervangen of wijzigen van technische installaties met impact op de erfgoedwaarden.

Art 5.2 Voor de volgende handelingen aan de overgangszone moet een toelating worden aangevraagd:

- 1° het oprichten van constructies die de zichtassen op het gemeentehuis kunnen storen;
- 2° het plaatsen of wijzigen van bovengrondse nutsvoorzieningen en leidingen;
- 3° het plaatsen of wijzigen van afslutingen;
- 4° het (her)aanleggen, structureel en fundamenteel wijzigen of verwijderen van wegen en verhardingen omheen het gemeentehuis;
- 5° het plaatsen of wijzigen van straatmeubilair, met uitzondering van niet-aard- en niet-nagelvaste elementen en verkeersborden vermeld in artikel 65 van het Koninklijk Besluit van 1 december 1975 houdende algemeen reglement op de politie van het wegverkeer en van het gebruik van de openbare weg.

Er is geen toelating vereist voor het onmiddellijk nemen van passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen in geval van nood, noch voor de uitvoering van regulier onderhoud.

Brussel, **17 JULI 2018**

De Vlaamse minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed,

Geert BOURGEOIS